

Makale Türü/Article Type
Araştırma Makalesi

IJPES
2022

Volume 3, Sayı 2
Sayfa/ Pages: 52-65

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijpes>

Makale Bilgisi/Article Info:

Geliş/Received :28.09.2022

Kabul/Accepted :02.11.2022

e-Yayım/e-Printed:20.12.2022

Ortaokullarda Yapılan Denetimin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Murat AKKOYUN¹

¹Uzman, Konya Karatay, İstiklal Ortaokulu, muratel33@gmail.com

 ORCID ID:0000-0003-3691-654X

ÖZ

Bu araştırmanın amacı ortaokullarda yapılan denetimin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymak ve gerekli önerilerde bulunmaktır. Bu amaç doğrultusunda ders denetiminin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında il eğitim denetmenlerinin davranışlarına ilişkin görüşleri ile branş öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, kıdem, geçirilen denetim sayısı ve görev yaptıkları okul yeri gibi demografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma betimsel bir araştırma olup, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Mardin'in Nusaybin ilçe sınırlarında yer alan ortaokullarda görev yapan branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda branş öğretmenlerinin denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım ve denetim esnasında il eğitim denetmenlerinin davranışlarına ile ilgili görüşleri "kısmen katılıyorum" seviyesindedir. Denetimin uygulanmasına, rehberlik ve mesleki yardım ve denetim esnasında il eğitim denetmenlerinin davranışlarına yönelik öğretmen görüşlerinde yaş ve denetim sayısına göre anlamlı fark görülmekle birlikte cinsiyet, kıdem ve görev yaptığı okul yeri değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul, denetim, öğretmen, öğretmen

Teachers' Views on the Effectiveness of Supervision in Secondary Schools

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal the opinions of teachers about the effectiveness of supervision in secondary schools and to make necessary suggestions. For this purpose, it has been investigated whether there is a significant relationship between the implementations of course supervision, guidance and professional help, the views of provincial education supervisors on their behavior during the supervision and demographic variables such as gender, age, seniority, number of inspections and school location of branch teachers. The research is a descriptive research and survey model was used. The study group of the research consists of branch teachers working in secondary schools located in the Nusaybin district of Mardin in the 2014-2015 academic year. As a result of the research, the opinions of branch teachers about the behavior of provincial education supervisors during the implementation of supervision, guidance and professional assistance and supervision are at the level of "partially agree". Although there is a significant difference according to age and the number of inspections in the teachers' views on the implementation of supervision, guidance and professional assistance and the behaviors of provincial education supervisors during supervision, there is no significant difference between the variables of gender, seniority, and school location

Keywords: School, supervision, teacher, teacher views

Açıklama: Bu makale, "Ortaokullarda Yapılan Denetimin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri" başlıklı yüksek lisans projesinden üretilmiştir.

Atf için: Akkoyun, M. (2022). Ortaokullarda yapılan denetimin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 52-65.

This is an open access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution and reproduction in any medium, provided the original authors and source are credited.

1. GİRİŞ

En genel anlamıyla “yapılan işlerin gözden geçirilmesi, izlenmesi ve düzeltilmesi” anlamına gelen denetim hakkında farklı tanımların yapıldığı görülmektedir (Kılıç, 2013: 39). Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre Arapça bir kelime olan teftiş, “denetim” anlamına gelmektedir. Aynı kapsamda denetim “denetleme”, denetleme ise “denetlemek işi, bir görevin yolunda yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan araştırma, denetim, baki, teftiş, murakabe, kontrol” olarak belirtilmektedir (Yurtsever, 2009: 18; Akt. Kılıç, 2013: 39).

Denetim, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak düşünülebilir. Denetimin temel amacı, örgütün amaçlarının gerçekleştirilme derecesini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir. Bu amaçla, örgütsel işleyiş bir bütün olarak, planlı ve programlı bir biçimde sürekli olarak izlenir, eksik yönler saptanır, düzeltilir; hataların yinelenmesi engellenmeye ve daha sağlıklı bir işleyiş gerçekleştirilmeye çalışılır. İşlevsel bir yapıya ve sağlıklı bir işleyişe sahip olan bir denetim sisteminin, ölçütlerinden sapma eğilimlerini, daha sapmalar meydana gelmeden ve örgütte büyük kayıplara yol açmadan saptaması ve düzeltmeler yapması beklenir. Bu güçte olan bir denetim sistemine sağlıklı bir sistem denebilir (Aydın, 2013: 11).

Denetim, belirlenen amaçlara ulaşabilmek için her örgütte uygulanması gereken bir yönetim sürecidir. Eğitim alanında yapılan denetimin öncelikli amacı öğretmenlerin mesleki olarak yetişmelerine katkıda bulunmak, onlara rehberlik etmek ve bunun sonucunda eğitimdeki başarı düzeyinin artmasını sağlamaktır. Bu durumda müfettişlerin üstlendikleri rol ve görevlerdeki yeterliklerinin artırılmasının öğretmenlerin geliştirilmesini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir (Eroğul, 2012: 1).

Denetim, eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleşmesine yardımcı olur. Denetim, sistem özellikleri açısından, sistemin bir bütün olarak değerlendirilmesi, değerlendirme sonuçlarına göre örgüt amaçlarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi olarak tanımlanabilir. Denetim sonuçlarıyla beslenmeyen örgütlerin etkililiklerinin, gelişmelerinin ve problem çözme yeteneklerinin tamamen şansa kaldığı söylenebilir (Gökçe, 1994: 75).

Denetim sistemi, her karmaşık örgütte vardır. Bu bir örgütsel ve yönetsel zorunluluktur. Denetimin, örgüt açısından zorunlu olması, örgütün kendi varlığını sürdürmeye kararlı oluşunun doğal bir sonucudur. Bilindiği gibi, her formal örgüt belli bir amacı ya da amaçlar bütününe gerçekleştirmek için kurulur; bu amacı gerçekleştirdiği sürece varlığını koruyabilir. Bu nedendir ki, örgüt var oluş nedeni olan amacını gerçekleştirme derecesini sürekli olarak bilmek ve izlemek durumundadır. Bu da örgütün girdilerinin, sürecin ve çıktılarının planlı ve programlı olarak, sürekli bir biçimde kontrol edilmesi ve değerlendirilmesi ile olanaklıdır. Bu örgütsel olgu, sürekli bir izleme, inceleme ve değerlendirme ve geliştirme etkinliğini kapsayan denetimin, önem ve zorunluluğunu göstermektedir (Aydın, 2013: 11).

Denetimin tanımlarından hareketle, özetle bir sonuca varmak gerekirse denetim başlı başına bir misyon işidir. Bu işi yapanların insani yönden kemale ermişlik, basiret, izan, idrak, yüksek görev şuuru, ilgi, istek, fedakârlık, görev heyecanı ile mesleğe sevgi ve saygı ile bağlılığı gerektirir. İşin teknik gerekleri yönünden ise alan bilgisinde yüksek bir üstünlük, pedagojik formasyonu ile mükemmellik, yöneticilik deneyimi yanı sıra yönetim bilimi alanında teorik bilgiye tam olarak sahip olma, işin gereği yüksek bir genel kültür, görevin çeşitliliği oranında hukuk, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, tarih, Türk Dili ve Tarihi gibi alanlarda yeterlik zorunlu olmaktadır (Cengiz, 1992: 14; Akt. Güven, 2011: 22).

Başaran (1994:80) Türk Eğitim Sistemi'nde denetimin kendini üç düzeyde gösterdiğini belirtir.

1. Birinci düzeyde denetimi, okul yönetmeni, okul yönetmeliklerinin kendisine verdiği, eğitim iş görenlerini ve eğitim sürecini denetleme yetkisi ile yapar. Ancak, okulda yönetim sürecini işleterek yönetimin amaçlarını gerçekleştirme sorumluluğu kendisinde olmasına karşın, okul yöneticisinin yetkileri sınırlıdır.

2. İkinci düzeyde denetimi, aracı üst sistemlerin yönetmenleri ve bu sistemlerin müfettişleri, yönetmelik ve kılavuzlar doğrultusunda okul ve öğretmenleri denetleyerek yaparlar.

3. Üçüncü düzeyde denetim üst sistem müfettişlerince yapılır. Onların da çalışmalarını düzenleyen yönetmelikler vardır (Akt. Ilgaz, 2011: 18).

Denetimin amacı, eğitim sürecinde ortaya çıkan sorunların zamanında ve kalıcı bir çözümlerle giderilmesini sağlamak olmalıdır. Eğitim yöneticisi, denetim görevini yaparken çok hassas davranmalı ve öğretmenin veya diğer çalışanların mesleki gelişim ve yeterliliklerini geliştirecek adımlar atmalıdır. Onları bu alanda teşvik etmelidir (Gelmez, 2011: 39).

Eğitim örgütlerinde yapılan denetimin asıl amacı, belirlenen eğitim amaçlarına ulaşma derecesini belirlemek, daha iyi çıktılar alabilmek adına gerekli önlemleri alarak eğitim-öğretim sürecini geliştirmektir (Kılıç, 2013: 42).

Büyük önem taşıyan denetimin amacı, denetlemek suretiyle sistemin eksik yönlerini bulup, gerekli tedbirleri alarak okul gelişimini öğrenci başarılarını arttırmak olmalıdır. Yapılan her denetim sonunda, öğretmen ve denetleme işini yapan, işleyişteki iyi yönleri ve noksanlıkları görecektir. Ayrıca her denetim okulun ve çalışanların uygulamalarını gözden geçirmesini sağlayarak, elde edilen geri bildirimler sonucunda, okulun başarısı ve gelişimine faydalı olacaktır (Dündar, 2005:3; Akt. Gelmez, 2011:38). Bu bağlamda bu araştırmanın amacı ortaokullarda yapılan denetimin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymak ve gerekli önerilerde bulunmaktır. Bu amaca ulaşmak ve yeterli bilgi elde etmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin ders denetiminde;
  - a. Denetimin uygulanması,
  - b. Rehberlik ve mesleki yardım,
  - c. Denetim esnasında denetmenlerin davranışlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan ders denetimine ilişkin görüşleri arasında;
  - a. Cinsiyet,
  - b. Yaş,
  - c. Kıdem,
  - d. Gördüğü denetim sayısı,
  - e. Görev yeri değişkenlerine göre fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, veri toplama tekniği ve analizi yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma; halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçladığından tarama modelindedir. Tarama modelinde araştırmaya konu olan olay ve bireyler kendi koşulları içerisinde var olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılmıştır.

2.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Mardin'in Nusaybin ilçe sınırlarında yer alan ortaokullarda görev yapan branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alınmamış evrenin tamamı üzerinde çalışma yapılmıştır. Dağıtılan, toplanan ve geçerli sayılan anket sayısı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Anket sayıları ve oranları

Gönderilen anket sayısı	Geri dönen anket sayısı	Değerlendirilen anket sayısı	Geri dönen anket oranı	Geri dönen anketi değerlendirme oranı
200	183	166	%91,5	%83

Araştırmada çalışma grubunu 166 branş öğretmeni oluşturmuştur.

Tablo 2. Çalışma grubundaki öğretmenlerinin demografik özelliklerine göre dağılımı

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	66	39,8
	Erkek	100	60,2
Yaş	21-25	23	13,9
	26-30	74	44,6
	31-35	43	25,9
	36-40	18	10,8
	41-45	4	2,4
	46-50	2	1,2
	51 ve üzeri	2	1,2
Mesleki Kıdem	1-5	76	45,8
	6-10	54	32,5
	11-15	27	16,3
	16-20	2	1,2
	21-25	3	1,8
	26 ve üzeri	4	2,4
Denetim Sayısı	1-5	134	80,7
	6-10	23	13,9
	11-15	7	4,2
	16-20	2	1,2
Görev Yeri	Köy	26	15,7
	İlçe Merkezi	140	84,3
Toplam		166	100,0

Branş öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin dağılımları incelendiğinde: Cinsiyet değişkenine göre, öğretmenlerin %39,8'i kadın ve %60,2'si ise erkek öğretmendir.

Öğretmenlerin yaş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde; %13,9'u "21-25 yaş", %44,6'sı "26-30 yaş", %25,9'u "31-35 yaş", %10,8'i "36-40 yaş", %2,4'ü "41-45 yaş", %1,2'si "46-50 yaş" ve %1,2'si "51 ve üzeri yaş" grubundadır.

Mesleki Kıdem değişkenine göre dağılımları incelendiğinde; öğretmenlerin %45,8'i "1-5 yıl", %32,5'i "6-10 yıl", %16,3'ü "11-15 yıl", %1,2'si "16-20 yıl", %1,8'i "21-25 yıl" ve %2,4'ü "26 ve üzeri yıl" mesleki kıdeme sahiptir.

Öğretmenlerin denetçiler tarafından denetlenme sayısına göre dağılımları incelendiğinde; öğretmenlerden "1-5" aralığında denetlenen %80,7, "6-10" aralığında denetlenen %13,9, "11-15" aralığında denetlenen %4,2, "16-20" aralığında denetlenen %1,2'dir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların buldukları yerlere göre dağılımları incelendiğinde; %15,7'si köylerde ve %84,3'ü ise ilçe merkezlerinde görev yapmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler öğretmenlerden anket yoluyla toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak Akyol (2013) tarafından geliştirilen "Sınıf Öğretmenlerinin İl Eğitim Denetmenlerinin Teftiş ve Rehberlik Etkinliklerine Yönelik Görüşleri Anketi" kullanılmıştır.

Akyol (2013) tarafından geliştirilen anket, iki bölümden oluşmaktadır. I. Bölüm demografik bilgilerden, II. Bölüm ise üç alt bölümden oluşmaktadır. Toplam 57 maddeden oluşan anket 27 maddeye indirilmiştir. Sınıf öğretmenlerine yönelik hazırlanan bu anket branş öğretmenlerine uygulandığından; ankette yer alan "sınıf

öğretmeni” ifadeleri “branş öğretmeni” olarak değiştirilmiştir. Demografik bilgilerden oluşan birinci bölümde cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, öğrenim durumu, mezun olunan alan, şu an görev yapılan alan, geçirilen denetim sayısı ve çalışılan okulun yerleşim yerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde “Denetimin uygulanması”, “Rehberlik ve mesleki yardım” ve “Denetçilerin davranışları” alt bölümleri ve bu konudaki beklentileri ölçen sorular bulunmaktadır. Ayrıca, varsa öğretmen görüş ve önerilerinin de belirtilmesi istenmiştir.

Anket, sınıf öğretmenlerinin ders denetiminin alt bölümlerinin gerçekleşme derecesine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla “Tamamen katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kısmen katılıyorum (3)”, “Katılmıyorum (2)” “Hiç katılmıyorum (1)” biçiminde beş dereceli Likert tipi bir ölçek olarak düzenlenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak branş öğretmenlerinden toplanan veriler SPSS-19 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları incelenmiştir. Anketin boyutları ve geneline ilişkin branş öğretmenlerinin görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Branş öğretmenlerinin cinsiyetine göre anketin boyutları ve genelinde görüşleri arasındaki farklılığa ilişkin bağımsız örneklem t-testi analizi yapılmıştır.

Branş öğretmenlerinin yaş, mesleki kıdem, denetim sayısı ve görev yeri değişkenlerine göre anketin boyutu ve genelinde görüşler arasındaki farklılığa tek yönlü Anova analizi ile bakılmıştır.

Araştırmada alt problemlerin çözümlenmesine dönük olarak elde edilen bulgular; ortalama “4.20-5.00” tamamen katılıyorum, “3.40-4.19” katılıyorum, “2.60- 3.39” kısmen katılıyorum, “1.80-2.59” katılmıyorum, “1.00-1.79” hiç katılmıyorum aralıkları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Belirtilen ortalamalar, her bir boyut için elde edilen toplam puanların ilgili boyuttaki madde sayısına bölünmesi ile elde edilen değerler üzerinden hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan ders denetimine ilişkin (denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında denetmenlerin davranışları) görüşleri Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Okulda yapılan denetimin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri anketi puanlarının betimsel istatistikleri

	N	X	Std. Sapma
Denetimin Uygulanması	166	3,00	0,933
Rehberlik ve Mesleki Yardım	166	2,67	1,067
Denetçilerin Davranışları	166	2,97	0,718
Anketin Genel	166	2,88	0,905

Ortaokullarda yapılan denetime ilişkin anketin alt boyutlarına ait bulgular yer almaktadır. Branş öğretmenlerinin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri $X = 2,88$ ($S = 0,905$) “kısmen katılıyorum” şeklindedir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler, “Denetimin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri” anketinin “Denetimin Uygulanması” boyutu ($X = 3,00$ $S = 0,933$), “Rehberlik ve Mesleki Yardım” boyutu ($X = 2,67$ $S = 1,067$) ve “Denetçilerin Davranışları” boyutuna da ($X = 2,97$ $S = 0,718$) kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Ancak öğretmenlerin Denetimin Uygulanması ($X = 3,00$) algıları, Denetçilerin Davranışları ($X = 2,97$) ve Rehberlik ve Mesleki Yardım ($X = 2,67$) algılarına göre daha yüksektir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan ders denetimine ilişkin (denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında denetmenlerin davranışları)

görüşleri değişkenler açısından (Cinsiyet, Yaş, Mesleki kıdem, Denetim sayısı ve Görev yaptıkları okul) incelenmiştir.

3.2.1. Cinsiyet

Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan ders denetimine ilişkin görüşlerinin Cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t-testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre denetimin etkililiğine ilişkin anketin boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılığa ait bağımsız örneklem t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. Sapma	sd	t	p																																			
Denetimin Uygulanması	Kadın	66	3,01	,94	164	,58	,95																																			
	Erkek	100	3,00	,93				Rehberlik ve Mesleki Yardım	Kadın	66	2,66	1,09	164	-,52	,60	Erkek	100	2,76	1,28	Denetçilerin Davranışları	Kadın	66	2,96	0,74	164	-,71	,47	Erkek	100	3,06	0,96	Kadın	66	2,89	,81	164	,074	,94	Anketin Geneli	Erkek	100	2,90
Rehberlik ve Mesleki Yardım	Kadın	66	2,66	1,09	164	-,52	,60																																			
	Erkek	100	2,76	1,28				Denetçilerin Davranışları	Kadın	66	2,96	0,74	164	-,71	,47	Erkek	100	3,06	0,96		Kadın	66	2,89	,81				164	,074	,94	Anketin Geneli	Erkek	100	2,90	,75							
Denetçilerin Davranışları	Kadın	66	2,96	0,74	164	-,71	,47																																			
	Erkek	100	3,06	0,96																																						
	Kadın	66	2,89	,81				164	,074	,94																																
Anketin Geneli	Erkek	100	2,90	,75																																						

*p<,05

Analiz sonuçlarına göre erkek öğretmenlerin denetimin etkililiğine yönelik görüşleri (=2,89) ile kadın öğretmenlerin denetimin etkililiğine yönelik görüşleri (=2,90) arasında anlamlı bir farklılık yoktur t (164) = ,074, p>,05.

3.2.2. Yaş

Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin görüşlerinin yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin yaşlarına göre denetimin etkililiğine ilişkin anketin boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılığa ait tek yönlü varyans (Anova) sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Denetimin Uygulanması	Gruplar Arası	12,756	6	2,126	2,580	,021
	Gruplar içi	131,009	159	,826		
	Toplam	143,765	165			
Rehberlik ve Mesleki Yardım	Gruplar Arası	12,875	6	2,146	1,487	,186
	Gruplar içi	229,395	159	1,443		
	Toplam	242,270	165			
Denetçilerin Davranışları	Gruplar Arası	11,101	6	1,850	2,503	0,24
	Gruplar içi	117,521	159	,739		
	Toplam	128,622	165			
Anketin Geneli	Gruplar Arası	10,663	6	1,777	3,151	,006
	Gruplar içi	89,667	159	0,564		

Toplam	100.330	165
--------	---------	-----

*p<,05

Analiz sonuçları, öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında yaş bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, (F (6,159) = 3,151, p<,05). Başka bir deyişle, öğretmenlerin görüşleri, yaşa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Yaşlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffie testinin sonuçlarına göre, 21-25 yaş aralığındaki öğretmenlerin denetimin etkililiğine yönelik görüşlerinin (=3,33), 31-35 yaş aralığındaki (=2,77) öğretmenlerinkinden göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerinin yaşlarına göre anketin alt boyutlarından, “Denetimin Uygulanması” alt boyutu (F (6,159) =2,580, p<,05), “Rehberlik ve Mesleki Yardım” alt boyutu (F (6,159) = 1,487, p<,05), “Denetçilerin Davranışları” alt boyutu (F (6,159)=2,503, p<,05) göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

3.2.3. Mesleki Kıdem

Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin görüşlerinin Mesleki Kıdem değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre denetimin etkililiğine ilişkin anketin boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılığa ait tek yönlü varyans (Anova) sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Denetimin Uygulanması	Gruplar Arası	5,665	5	1,133	1,313	,261
	Gruplar içi	138,100	160	,863		
	Toplam	143,765	165			
Rehberlik ve Mesleki Yardım	Gruplar Arası	4,963	5	,993	,669	,647
	Gruplar içi	237,307	160	1,483		
	Toplam	242,270	165			
Denetçilerin Davranışları	Gruplar Arası	7,856	5	1,571	2,082	,070
	Gruplar içi	120,766	160	,755		
	Toplam	128,622	165			
Anketin Genel	Gruplar Arası	5.212	5	1,042	1,753	0,125
	Gruplar içi	95.118	160	0,594		
	Toplam	100.330	165			

*p<,05

Analiz sonuçları, öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdem yılı bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir (F (5,160) =1,753, p>,05). Başka bir deyişle, öğretmenlerin görüşleri mesleki kıdem yılı bakımından farklılık göstermemektedir.

Tabloda branş öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre ders denetimine ilişkin görüşleri arasında “Denetimin Uygulanması” alt boyutunda (F (5,160) =1,313, p>,05), Rehberlik ve Mesleki Yardım” alt boyutunda (F (5,160) =,669, p>,05) ve “Denetçilerin Davranışları” alt boyutunda (F (5,160) =2,082 p>,05) anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

3.2.4 Denetim Sayısı

Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin görüşlerinin Denetim Sayısı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin denetim sayısına göre denetim etkililiğine ilişkin anketin boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılığa ait tek yönlü varyans (Anova) sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Denetimin Uygulanması	Gruplar Arası	7,750	3	2,583	3,077	,029
	Gruplar içi	136,015	162	,840		
	Toplam	143,765	165			
Rehberlik ve Mesleki Yardım	Gruplar Arası	6,975	3	2,325	1,601	,191
	Gruplar içi	235,295	162	1,452		
	Toplam	242,270	165			
Denetçilerin Davranışları	Gruplar Arası	6,702	3	2,234	2,969	0,34
	Gruplar içi	121,920	162	,753		
	Toplam	128,622	165			
Anketin Genel	Gruplar Arası	6,688	3	2,229	3,857	,011
	Gruplar içi	93,642	162	0,578		
	Toplam	100.330	165			

*p<,05

Analiz sonuçları, personelin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında denetim sayısı bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, (F (3,162) =3,857 p<.05. Başka bir deyişle, öğretmenlerin görüşleri, denetim sayısına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Denetim sayısına göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffie testinin sonuçlarına göre, 1-5 kez denetim geçiren öğretmenlerin denetimin etkililiğine yönelik görüşlerinin (=2,95), 6-10 defa denetim geçiren öğretmenlerinkinden (=2.43) göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7'ye bakıldığında öğretmenlerinin denetim sayısına göre anketin alt boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılık incelendiğinde; “Denetimin Uygulanması” alt boyutunda branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında (F (3,162) =3,077, p<,05'e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

“Rehberlik ve Mesleki Yardım” alt boyutunda branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında (F (3,162) =1,601, p>,05'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“Denetçilerin Davranışları” alt boyutunda branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında (F (3,162) =2,969, p>,05'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

3.2.4. Görev Yeri

Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin görüşlerinin Görev Yeri değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin görev yerine göre denetimin etkililiğine ilişkin anketin boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılığa ait tek yönlü varyans (Anova) sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Denetimin Uygulanması	Gruplar Arası	,578	1	,578	,662	,418
	Gruplar içi	143,187	164	,873		

	Toplam	143,765	165			
Rehberlik ve Mesleki Yardım	Gruplar Arası	2,311	1	2,311	1,580	,211
	Gruplar içi	239,959	164	1,463		
	Toplam	242,270	165			
Denetçilerin Davranışları	Gruplar Arası	,048	1	,048	,062	,804
	Gruplar içi	128,573	164	,784		
	Toplam	128,622	165			
Anketin Genel	Gruplar Arası	,686	1	,686	1,129	,289
	Gruplar içi	99,643	164	,608		
	Toplam	100.330	165			

Analiz sonuçları, personelin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında görev yeri bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $F(1,164) = 1,129, p > .05$. Başka bir deyişle, öğretmenlerin görüşleri, görev yaptıkları yer bakımından farklılık göstermemektedir.

Tablo 8'e bakıldığında öğretmenlerinin görev yerlerine göre anketin alt boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılık incelendiğinde; "Denetimin Uygulanması" alt boyutunda branş öğretmenlerinin görev yerine göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında $F(1,164) = ,662, p > ,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

"Rehberlik ve Mesleki Yardım" alt boyutunda branş öğretmenlerinin görev yerine göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında $F(1,164) = 1,580, p > ,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

"Denetçilerin Davranışları" alt boyutunda branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında $F(1,164) = ,062, p > ,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

a. Branş öğretmenlerinin denetimin etkililiğine ilişkin görüşlerinde "Kısmen katılıyorum" sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, "Öğretmenlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri Anketi" nin "Denetimin Uygulanması", "Rehberlik ve Mesleki Yardım" ve "Denetçilerin Davranışları" boyutlarında da "Kısmen katılıyorum" sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan birçok araştırma sonucunda denetimlere yönelik yorumlar genelde olumsuz yöndedir. En azından denetime ilişkin görüşlerin en az 'katılıyorum' düzeyinde olması gerekmektedir. Burada eleştirilen nokta denetimin gerekliliği değil denetimin uygulama şeklidir. Bu problem yıllardan beri ülkemizde boy göstermektedir. Öteden beri öğretmenler başta olmak üzere birçok eğitim yöneticisi yapılan denetimin mesleki anlamda kendilerine pek bir şey katmadığını, denetimlerin tamamen yapılmak için yapıldığını ve bazen de keyfi bir uygulama olduğunu belirtmektedir. Oysa eğitimin değişmez bir parçası olan denetimin çok ciddiye alınacak ve mesleki anlamda öğretmenlere fayda sağlayacak bir uygulama olması gerekmektedir. Yani yapılan denetim sonucunda denetim geçiren öğretmenlerde olumlu yönde ve gelecek vaat eden değişimler gerçekleşmesi gerekmektedir. Fakat ne yazık ki sonuçlar istenilen düzeyde değildir. Bunun en önemli sebebi tatbiki denetim etkinlikleridir. Denetim etkinliklerinin istenilen şekilde olmadığı açık bir şekilde görülmektedir. Mesela bir öğretmeni denetleyen farklı denetmenler farklı talepler de bulunmaktadır yani büyük bir tezat ortaya çıkmaktadır. Birinin önem verdiği veya istediği evrak, belge, plan veya bir davranışı diğer bir denetmen istemiyor veya dikkate almıyor. Yani burada denetmenlerimizin farklı anlayışlara ve bir fikir birliğine sahip olmaması görülmektedir ki bu da denetimin en önemli noksanlığıdır.

Denetiminin Uygulanması bölümünde yer alan "Denetiminin Uygulanması ile ilgili başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen belirtiniz" açık uçlu sorusuna cevap veren öğretmenler aşağıdaki görüşleri belirtmiştir:

- Çevre koşulları göz önünde bulundurulsun.
- Çevrenin sosyal, ekonomik özelliklerine dikkat edilmelidir.
- Denetim uygulamaları öğretmene rehber olacak şekilde düzenlenmeli sadece yönetmeliğe göre de denetim yapılmamalı.
- Evrak ağırlıklı öğretmenlik değil, öğrenci merkezli denetim olması gerekir.
- Asıl olan evrak, belge değil öğrencinin mental gelişimi, dönüşümü ve kendini ifade etme gücünün gözlenmesi olmalıdır.
- Ders denetimi not odaklı değil eksiklikleri giderme amaçlı olmalıdır.
- Denetimin tek günde yapılması ve sadece öğretmenin o günkü performansının göz önüne alınması yanlış.
- Tamamen, denetim yapıldı mantığı var başka bir amaç göremedim.
- Eğitim denetmenlerinin öğretmenleri eleştirmeleri ılımlı bir iklimde geçmelidir.
- 10-15 dakika sürelerle mesleki yeterliliğimizi değerlendirmeleri yanlış.
- Daha uzun bir zaman dilimine yayılmalı.
- Sıklığı kesinlikle artmalı.
- Denetçiler pek tarafsız değildirler.

Öğretmen görüşleriyle yapılan denetimlerin istenilen düzeyde ve şekilde olmadığı araştırmanın sonuçlarıyla birebir örtüşmektedir. En dikkat çekici ve en sık rastlanan görüş denetimin tek bir günde yapıp ve öğretmen performansının sadece bu çok kısa bir zaman dilimine göre değerlendirilmesidir. Oysa bu çok yanlış bir uygulamadır çünkü aslında çok iyi olan bir öğretmen denetim günü rahatsızlık veya özel nedenlerden ötürü yeterli bir performans göstermeyebilir. Denetimlerin kesinlikle uzun bir döneme yayılması gerektiği bu da klinik denetimin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Dikkate değer önemli görüşlerden biri ise yapılan denetimlerin yönetmeliğe göre ve evrak ağırlıklı olması. Tatbiki bu hususlar dikkate alınıp değerlendirilmeli fakat bunlar bir amaç değil amaca giden bir araç olmalı. Çevre koşulları, çevrenin sosyo-ekonomik koşulları göz önünde bulundurulmalı, amaç burada öğretmenlere etkili bir şekilde rehberlik edip onların mesleki gelişimine katkıda bulunmak olmalı. Yoksa sadece evrak ve yönetmeliğe göre denetim yapmak sadece denetim yapıldı mantığından öteye geçemez.

Diğer önemli bir görüş ise denetimin sıklığıdır. Yılda sadece bir kez ve a 20-25 dakika gibi kısa bir süreyle denetim yapmak akla ve mantığa uygun değildir. Oysa sıklıkla yapılan bir denetim, denetimin ne denli ciddi ve öğretmene mesleki yeterlilik kazandırma da ne kadar etkili olduğunu ortaya çıkaracaktır.

Öğretmenlerin Denetimin Uygulanmasına yönelik algıları, Denetçilerin Davranışları ve Rehberlik ve Mesleki Yardım algılarına göre daha yüksektir. Bu bulgulardan, öğretmenlerin genel olarak denetime önem verdikleri ve denetimin gerekliliğine inandıkları sonucu çıkarılabilir. Burada “rehberlik ve mesleki yardım” etkinliklerine yönelik algılar diğer iki algıya göre düşük olduğu göze çarpmaktadır. Denetimde kritik bir role sahip olan bu algının bu kadar düşük düzeyde olması büyük bir soru işareti oluşturmaktadır. Bunun en önemli sebebi yapılan denetimlerde denetmenlerin öğretmenlere rehberlik anlamında pek bir şey kazandırmaması ya da pek etkili olmaması görülmektedir. Yapılan rehberlik denetimlerinde öğretmene eğitim öğretim problemlerini çözmede veya buna benzer rehberlik ve mesleki yardım konularındaki görevlerini etkili olarak yerine getiremediği sonucuna ulaşılabilir.

Rehberlik ve Mesleki Yardım bölümünde yer alan maddelerin devamında yer alan “Rehberlik ve Mesleki Yardım ile ilgili başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen belirtiniz” açık uçlu sorusuna cevap veren öğretmenler aşağıdaki görüşleri belirtmiştir:

- Empati düşüncesi eksik, yöntem ve tebrikler konusunda çok eski ve çağın teknolojisine ayak uyduramayan ayrıca yeni (yapılandırmacı) eğitim anlayışını tam olarak kavrayamamış kişilerin denetim yapması sonucunda değerlendirmelerin sağlıklı olmaması.
- Denetçilerin rehberlik konusunda uygulama yapan öğretmenlerden, görüşlerinden daha fazla yararlanmalıdır.

- Yeterli zaman ayırmalarını istiyorum.
- Müfettişler güncel, eğitsel konuları takip etmeli.
- Denetçiler kendi gördükleri hayat anlayışı ve kurallar çerçevesinde denetim yapmaktadır. Her denetilenin eksikliklerinin olabileceği bilinmelidir bu bilinçle denetilene pratik uygulamalar konusunda yardımcı olunmalı.

Denetimin etkililiğinde, rehberlik ve mesleki yardım etkinliklerinin temel amacı; öğretmenlerin bilgi ve becerilerini geliştirmek, mesleki sorunlarına çözüm bulmak dolayısıyla eğitim-öğretim faaliyetlerini geliştirmek ve iyileştirmektir. Öğretmenleri mesleki yönden yeterli düzeyde geliştirilmediği, mesleki sorunlarına yeterli düzeyde çözüm bulunamadığı takdirde, denetimden istenen sonuçlara ve hedeflere ulaşılamayacaktır. Okullarda verilen eğitimin temel uygulayıcısı olan öğretmenlerin eğitim ve öğretim becerileri denetim sürecinde artırılmalıdır. Rehberlik ve mesleki yardım boyutunu tam olarak yerine getiremeyen bir denetim, kontrol odaklı bir denetime dönüşebilir ki bu durum istenen bir durum değildir (Akyol, 2013: 106).

Yukardaki öğretmen görüşlerinin ilk maddesinde yapılan denetimde rehberlik etkinliğinin ne kadar düşük düzeyde ve verimsiz olduğunu görmekteyiz. Denetmenler güncel ve eğitsel konuları takip etmeli. Halen geleneksel anlayışa göre rehberlik ve mesleki denetimin yapıldığı ve kendini çağımızın gereklerine göre yetiştirmemiş denetmelerimiz var. Bu tür denetmenler rehberlik ve mesleki etkinlik anlamında insan kaynaklarını dikkate almamış ve bu kaynakların ne denli önemli olduğunu kavrayamamıştır. Bundan ötürü yapılan denetimler, temel amaçlardan biri mesleki sorunlarına çözüm bulmak olan rehberlik ve mesleki yardım etkinliklerinin eksikliğini ortaya koymaktadır. Bu tür etkinliklerde çağımıza uygun olarak yapılandırma anlayışın ön planda olması gerektiği savunulmaktadır.

Dikkate değer önemli bir diğer görüş ise denetmenlerin rehberlik ve mesleki etkinlikler konusunda öğretmen görüşlerine yeterince başvurmamasıdır. Oysa uygulayıcı konumundaki öğretmenlerin görüş ve duygularını dikkate almamak çok büyük bir yanlış olur. Denetimlerin daha etkili olması için öğretmenlerin de söz sahibi olması gerekmektedir.

Denetçilerin Davranışları bölümünde yer alan maddelerin devamındaki “Denetçilerin Davranışları ile ilgili başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen belirtiniz” açık uçlu sorusuna cevap veren öğretmenler aşağıdaki görüşleri belirtmiştir:

- Bir öğretmen bir saatte değerlendirilemez. Bence rehberlik amacıyla gelseler daha iyi olur. Sadece yargılamak ve hata bulmak için gelmesinler.
- Branş bazında tamamen yetersizler, üslup çok aşağılayıcı.
- Denetçilerin davranışlarını belirleyen sistemden dolayı denetçiler yazılı bir metinden öteye gidemiyorlar. Ayrıca denetim odağının, denetilme odağı ile paralel bir meslekle gelmesi gerekmektedir. (O alanda görev almış kişilerce o alanın denetimi yapılabilir.)
- Kibirli, ukala davranışlardan vazgeçmelerini istiyorum.
- Üst düzeyde olgun kişisel davranışlar sergilediklerini gözlemleyemedim.
- Karşılıklı bir güvensizlik mevcuttur. Saygı bir yere kadar tek taraflıdır. Denetçiler gülse bile içten samimi değilse bir fayda sağlayamaz.
- Nesnel gözlemler yapmak için farklı bakış açılarına sahip olmalıydılar.

Yukardaki öğretmen görüşlerine göre en ilgi çekici ve dikkate alınması gereken madde denetmenlerin kullandığı üslup ve dildir. Öğretmenlerin birçoğu bu durumdan yakınmakta ve buna bağlı olarak yapılan denetimler pek etkisini göstermemektedir. Oysa denetmenlerin iyi insan ilişkilerine ve iletişime sahip olması gerekir. Öğretmeni anlamadan, onun ruh halini çözmeden, empati kurmadan iyi bir iletişim diline sahip olmadan denetim yapmak öğretmene mesleki anlamda hiçbir katkı sağlamayacaktır. Denetmenlerin kesinlikle zedeleyici dil ve üsluptan uzak durup öğretmenlere karşı öz saygı geliştirici bir dil kullanmaları gerekir.

Ayrıca yukardaki öğretmen görüşleri ışığında denetçilerin sadece yargılama ve hata bulmak için geldikleri söz konusudur. Bu maksatla yapılan denetimler öğretmenlerin pek hoşuna gitmemiştir. Bunun aksine

denetmelerin denetim yaparken öğretmenlerle sağlıklı bir iletişime geçip etkili bir denetim adına onlarla iş birliği yoluna gitmeleri gerekmektedir.

Yukarıdaki en önemli görüşlerden bir diğeri de denetmenlerin branş bazında yetersiz olmasıdır. Farklı branştaki bir denetmenin bir öğretmeni denetlenmesi ne kadar doğru ve etkili olur ciddi bir şekilde sorgulanmalıdır. Çünkü örnek olarak, branşı İngilizce olan bir denetmenin bir matematik öğretmenini ders düzeyinde denetlemesi pek makul değildir. Oysa aynı branştan bir denetmenin denetim yapması daha etkili olacaktır. Zira denetmen bu hususta yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahip olacağı için daha etkili bir denetim yapabilir.

Kısacası, denetimin amaçlarına ulaşılabilmesi için denetmenlerin çağımıza uygun insan ilişkileri ve sağlıklı iletişim becerisine sahip olması gerekmektedir.

2. Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin (denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında denetmenlerin davranışları) görüşleri değişkenler açısından (Cinsiyet, Yaş, Mesleki kıdem, Denetim sayısı ve Görev yaptıkları okul) incelenmiştir.

a. Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin (denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında denetmenlerin davranışları) görüşleri cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur sonucuna ulaşılmıştır.

Branş öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre anketin alt boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılık incelendiğinde; “Denetimin Uygulanması” boyutunda kadın öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri ile erkek öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bir anlamlı farkın olmayışı kadın ve erkek öğretmenlerin denetim uygulamalarından farklı bir beklentide olmadıklarını ve buna bağlı olarak da farklı görüşte olmadıklarını göstermektedir. Her iki cinsiyetin de denetim uygulamalarından benzer şeyleri umduğunu göstermektedir. Bu da aynı zamanda denetimin cinsiyetlere göre farklı bir şekilde uygulanmadığını açık bir şekilde göstermiştir.

“Rehberlik ve Mesleki Yardım” boyutunda kadın öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri ile erkek öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Her iki cinsiyetin de denetçilerin rehberlik ve mesleki yardım görevlerine ilişkin düşüncelerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermektedir.

“Denetçilerin Davranışları” boyutunda kadın öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri ile erkek öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu sonuç her iki cinsiyet grubunun da denetmenlerin, denetimler sırasında sergiledikleri davranışlarından aynı yönde etkilendiği gösterir.

b. Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin (denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında denetmenlerin davranışları) görüşleri yaş açısından anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerinin yaşlarına göre anketin toplamda tüm boyutlarında sınıf öğretmenlerinin yaşlarına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Öğretmenlerinin yaşlarına göre anketin alt boyutlarından, “Denetimin Uygulanması” alt boyutuna göre anlamlı bir fark olduğunu, “Rehberlik ve Mesleki Yardım” alt boyutuna göre anlamlı bir fark olmadığını, “Denetçilerin Davranışları” alt boyutuna göre ise anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulgular, denetim uygulamalarına yönelik algıların yaşa göre değiştiğini, denetim uygulamalarının bütün yaş grupları için aynı şekilde algılanmadığını göstermektedir.

Ayrıca yaşlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 21-25 yaş aralığındaki öğretmenlerin denetimin etkililiğine yönelik görüşlerinin, 31-35 yaş aralığındaki öğretmenlerinkinden göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

c. Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin (denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında denetmenlerin davranışları) görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre anketin toplamda tüm boyutlarında branş öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında “Denetimin Uygulanması” alt boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar ışığında göreve yeni başlayan öğretmenlerin ve tecrübeli öğretmenlerin görüşlerinin aynı doğrultuda olması kafada soru işareti uyandırmaktadır. Bu sonuçlar şunu gösteriyor ki yapılan denetimler öğretmenlerin bireysel farklılıkları kişisel ihtiyaçları ve tecrübeleri dikkate almamakla beraber denetimlerin tek tip yönde yapıldığını ve kendini yenilemediğini ortaya koymaktadır.

Branş öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre “Rehberlik ve Mesleki Yardım” alt boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Mesleki kıdemleri farklı öğretmenlerin, il eğitim denetmenleri tarafından denetimler sırasında yerine getirilen rehberlik ve mesleki yardım görevini aynı düzeyde algıladığını göstermektedir. Bu bulgular da denetmenlerin rehberlik ve meslek yardım görevini ne düzeyde yerine getirdiği sorgulanması gerektiğini ön plana çıkarmaktadır. Çünkü göreve yeni başlayan bir öğretmen ile tecrübeli bir öğretmenin rehberlik ve mesleki yardıma aynı düzeyde ihtiyaç duyması akla pek yatkın gelmemektedir. Oysa yeni göreve başlayan öğretmenlerin doğası gereği rehberlik ve mesleki yardıma daha çok ihtiyaç duyması gerekmektedir. Bu da gösteriyor ki denetimin rehberlik ve mesleki yardım boyutunun olması gereken şekilde yapılmadığını göstermektedir.

Branş öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre “Denetim Esnasında Denetmenlerin Davranışları” alt boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Meslekte geçirilen yılların denetmen davranışlarına ilişkin algılarda bir değişiklik meydana getirmediğini apaçık bir şekilde göstermektedir.

d. Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin (denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında denetmenlerin davranışları) görüşleri denetim sayısına göre anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anketin geneline bakıldığında branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre anketin alt boyutları ve geneline ilişkin görüşleri arasındaki farklılık incelendiğinde; “Denetimin Uygulanması” alt boyutunda branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar şunu gösteriyor ki öğretmenlerin geçirdiği denetim sayısına göre denetim uygulamaları konusunda farklı görüşlere sahip olduğu ve zamanla yapılan ve artan denetim sayısına göre öğretmenlerin farklı görüşlere sahip olacağı yönde bize bir projeksiyon sunmaktadır.

“Rehberlik ve Mesleki Yardım” alt boyutunda branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Denetim sayısının farklı olmasının, öğretmenlerin denetmenlerce yapılan rehberlik ve mesleki yardım hakkındaki görüşlerini değiştirmedikleri görülmektedir. Bu sonuçlar ışığında denetim sayısının rehberlik ve mesleki yardım alt boyutunda öğretmenler arasında bir farklılık yaratmadığından, rehberlik ve mesleki yardım görevinin il eğitim denetmenlerince tam olarak yerine getirilip getirilmediği ciddi bir şekilde sorgulanmalıdır.

“Denetçilerin Davranışları” alt boyutunda branş öğretmenlerinin denetim sayısına göre denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Denetimler sırasındaki denetmen davranışlarının branş öğretmenleri tarafından algılanma düzeyi, denetim sayısındaki farklılıklara göre değişiklik göstermektedir.

Denetim sayısına göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 1-5 kez denetim geçiren öğretmenlerin denetimin etkililiğine yönelik görüşlerinin, 6-10 defa denetim geçiren öğretmenlerinkinden daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

e. Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerince yapılan denetimin etkililiğine ilişkin (denetimin uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım, denetim esnasında denetmenlerin davranışları) görüşleri okulun bulunduğu yere göre anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Analiz

sonuçları, öğretmenlerin denetimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında görev yeri bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, öğretmenlerin görüşleri, görev yaptıkları yer bakımından farklılık göstermemektedir.

Bu bulgu denetim uygulamalarının okulun bulunduğu yere göre değişmediğini, köy ortaokullarında görev yapan branş öğretmenleri ile ilçe merkezindeki ortaokullarında görev yapan branş öğretmenlerinin denetim uygulanmasına yönelik algılarının aynı olduğunu göstermektedir. Ancak bu durumun farklılık göstermesi beklenmekteydi çünkü ilçe merkezi ve köy okullarının sosyo-ekonomik düzeyi, eğitim seviyesi birbirinden oldukça farklıdır ve bu gibi unsurlar da başarıyı etkilemede bazen hayati bir öneme sahip olabiliyor ve bundan ötürü denetmenlerin bu gibi faktörleri dikkate alıp değerlendirmesi denetimin daha sağlıklı ve etkili olmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak yapılan denetimlerin istenilen verimlilikte olmadığı fakat öğretmen görüşleri dikkatli bir şekilde ele alındığında, onların yaşadığı koşulları da göz önüne alarak denetimlerin daha etkili ve verimli olacağı beklenmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Denetim uygulamaları öğretmene rehber olacak şekilde düzenlenmeli. Yapılacak her türlü faaliyet rehberlik merkezli olmalıdır.
2. Denetimin amacı, hangi durumların gözleneceği ve gözlem yöntemi öğretmenlerle paylaşılmalıdır. Denetim sonrasında mutlaka öğretmene geri dönüt verilmelidir.
3. Denetimlerin aynı branştan gelen denetmenler tarafından gerçekleştirilmesi sağlanmalı.
4. Etkili bir denetim için düzenli olarak denetmenlere hizmet içi eğitim programları hazırlanmalı. Aynı zamanda bu alanda yüksek lisans veya doktora yapma imkânı sağlanmalı.

BEYAN

“Ortaokullarda Yapılan Denetimin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri” isimli makalem ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Akyol, C. (2013). *İlköğretim kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin il eğitim denetmenlerince yapılan ders denetimine ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Aydın, M. (2013). *Çağdaş eğitim denetimi* (7.baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Başar, H. (1995). *Eğitim denetçisi* (3.baskı). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Eroğul, M.G. (2012). *Eğitim müfettişlerince yapılan ders denetimlerinin sınıf öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Gelmez, Ş. (2011). *İlköğretim okullarında okul müdürlerinin yaptığı denetimin öğretmenlerin mesleki gelişim ve yeterliliklerine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Gökçe, F. (1994). Eğitimde denetimin amaç ve ilkeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 73-78.
- Güven, R. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin rehberlik ve denetim sürecine ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- İlgaz, A.Ö. (2011). *Öğretmen performansına denetimin ve yöneticilerin etkileri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıç, Y. (2013). *İlköğretim okullarındaki yönetici ve öğretmenlerin eğitsel denetim ve örgüt iklimine ilişkin algılarının değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.